

Wordt de Schelde schoon

Het Westerschelde BeleidsPlan

Marcel Rekers

Het WBP wil de functies van de Westerschelde voorgoed met elkaar in harmonie brengen. Dat is kortweg gezegd de hoofddoelstelling van het plan. Wat wordt verstaan onder functies van de Westerschelde?

Het water is er gewoon en er zwemmen vissen in, er scheren vogels over, de mens gooit er zijn rotzooi in, hij gaat er met een bootje op en hij kan op de oever zitten mijmeren over de betekenis van dit alles. In de Westerschelde gebeurt dat allemaal tegelijkertijd. Voor het gemak onderscheiden we enkele functies. De belangrijkste zijn:

- scheepvaart ten dienste van de handel en de industrie op de oevers;
- afvoer van riool- en afvalwater en leverancier van koelwater;
- ernaar kijken, erin zwemmen, erop varen, kortom recreatie;
- natuur;
- visserij;
- delfstofwinning.

Al die zaken gaat bepaald niet samen in harmonie. Vooral de natuur, recreatie en visserij hebben te lijden van industriële en huishoudelijke lozingen. Maar de natuur kan ook hinder ondervinden van de recreatie. Zo zijn er vele conflicten tussen verschillende functies. Deze conflicten moesten nu eindelijk maar eens opgelost worden. Het rijk, de provincie Zeeland en de gemeenten en waterschappen die aan de Westerschelde grenzen, hebben daarom in 1986 besloten een alomvattend beleids- en beheersplan voor de Westerschelde op te stellen.

Het Westerschelde Beleidsplan (WBP) ligt op tafel. Na drie jaar van studie en overleg zijn we twee concepten verder en hebben we nu te maken met het ontwerp.

In deze vorm is het tot december openbaar voor inspraak. Na de nodige aanpassingen zal het plan medio 1990 uitgangspunt zijn voor beleid en beheer. Het plan staat vol met goede bedoelingen en er is de nodige studie voor gedaan. Maar het is niet het eerste plan, en evenmin het enige dat één van de grootste riolen van West-Europa moet redden. Wat wil het Westerscheldebeleidsplan en waar is het slagen van dit plan in hoofdzaak van afhankelijk?

Industrie Westerschelde

Het beleid zal gericht zijn op instandhouden en waar mogelijk herstel van de natuurlijke waarden, op sanering van de lozingen door industrie, huishoudens en polders en op het veiligstellen van de resterende buitendijkse natuurterreinen. Voorwaarde is

wel dat alle economische activiteiten moeten kunnen doorgaan. De scheepvaart, de zeehavens en industrie stellen ook hun eisen. Een andere belangrijke beperking van het plan is dat de bedrijvigheid zowel als de verontreiniging voor het belangrijkste deel in België plaats vindt. Het beleidsplan kan wat die zaken aangaat, geen invloed uitoefenen.

Zonering

Een heel belangrijk gereedschap dat het beleidsplan aandraagt om haar doelstelling te bereiken, is het zoneren. In de eerste plaats verdeelt men

de Schelde in vier stukken. Elk heeft een eigen karakter door verschillen in zout- en vervuilingen gehalte van het water, door de betekenis van de natuur, recreatie en visserij en nog zo wat zaken. Vervolgens krijgt elke functie per zone zijn eigen plaats.

Paulinaschor

Hansweert

In het mondingsgebied is de waterkwaliteit goed voor de watersport. Er is hier voldoende ruimte tussen scheepvaartroutes. In de druk bevaren, smallere en vuilere Schelde ten oosten van Hansweert, is een dergelijke combinatie niet denkbaar. Door kanalisatie van de vaargeul zal daar minder baggerwerk nodig zijn, en er wordt zo een heel groot gebied met platen en ondiep water voor de natuur gereserveerd.

Baggeren is nodig om de geulen voor de scheepvaart op diepte te houden, echter als men baggert en stort wordt bodemleven vernietigd en de in het slib opgeslagen verontreinigingen, zoals zware metalen en mikroverontreinigingen lossen weer op en verspreiden zich. De extra vertroebeling van het water is bovendien veel groter dan normaal op de overgang van zoet naar zout water. Baggeren, vervuilen van water en waterbodem hebben desastreuze gevolgen voor de organismen die van Scheldewater afhankelijk zijn. De soortenrijkdom is enorm achteruit gegaan. Schorreplanten als lamsoor en zeekraal bevatten zoveel cadmium dat ze ongeschikt voor consumptie zijn. De vangsten aan garnalen waren in de dertiger jaren honderden procenten hoger dan in de Oosterschelde. Nu is dat omgekeerd.

Om het tij te keren pakt het Beleidsplan dan ook flink uit met wat allemaal gebeuren moet vóór 1995. Zo moeten dan de belasting van het

Scheldewater met alle vervuulende stoffen met de helft verminderd zijn. De waterbodem mag niet vuiler worden en vervuilde baggerspecie moet gereinigd worden of gecontroleerd worden opgeslagen.

België

De beperking van het Westerscheldebeleidsplan is reeds opgemerkt. Men draait er in het plan niet omheen: de Belgen bepalen het tempo waarin de Schelde weer schoon wordt. De meeste vervuiling komt namelijk van onze Zuiderburen. Tekenend is het volgende voorbeeld: In Zeeland worden organische verontreinigingen vanaf 1990 niet meer direkt in de schelde geloost. Echter de Belgische bevolking poept nog voor 2/3 direkt in de rivieren. De industrie levert nog haar aandeel en het totaalbeeld is, dat van de drie Scheldelanden België voor meer dan 75% van de zuurstofbindende stoffen in deze rivier, verantwoordelijk is.

Toch heeft België één plan dat gedeeltelijk van toepassing is op het water van de Schelde: het Milieu- en Natuurplan 2000 (MINA) dat is samengesteld onder verantwoordelijkheid van de Vlaamse milieuminister Kelchtermans. Het is de Belgische variant van ons Nationaal Milieubeleidsplan (NMP). De doelstellingen zijn lovenswaardig, maar de maatregelen zijn zo lek als een mandje. Onduidelijk

is waar het geld vandaan moet komen om alle Belgen in 1995 op een rioolwaterzuivering aan te sluiten. Een ander punt is de verontreiniging van Scheldewater met fosfaat- en nitraatverbindingen. Stoffen die afkomstig zijn van landbouw, industrie en wasmiddelen, en die de Schelde overmatig bemesten. Daar rept het MINA met geen woord over. Wat moeten we nog geloven?

Scheldeloop

Een aantal milieuorganisaties zullen het komende jaar het nodige doen om aan te geven dat internationaal overleg een pure noodzaak is om de Schelde te redden van verstikking, overbemesting en vergiftiging. Tot nu toe bestaat er één concrete grensoverschrijdende activiteit. En deze gaat buiten alle beleidsplannen om. De actiegroep 'Redt de Schelde' organiseert een loop van de monding van de Schelde in Nederland naar de Bron in Frankrijk. Door actie te voeren tegen lokale vervuilers wil men via de media overheden en burgers van de drie Scheldelanden er met de neus opdrukken dat we deze rivier alleen samen weer gezond kunnen maken.

Marcel Rekers is sinds april van dit jaar koördinator van het Delta-overleg, een overlegstructuur van natuur- en milieuorganisaties in Zuid-Holland, Brabant en Zeeland.